

Република Србија
ВРХОВНИ КАСАЦИОНИ СУД
Рев 22137/2022
19.01.2023. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

Врховни касациони суд, у већу састављеном од судија: Весне Субић, председника већа, Зорана Хацића и Мирјане Андријашевић, чланова већа, у парници тужиоца АА из ... – ..., кога заступа пуномоћник Ксенија Булатовић, адвокат из ..., против тужене ББ, из ... – ..., коју заступа пуномоћник Данило Петровић, адвокат из ..., ради вршења родитељског права по тужби и ради вршења родитељског права и лишења родитељског права по противтужби, одлучујући о ревизији тужиоца изјављеној против пресуде Апелационог суда у Београду Гж2 181/22 од 12.05.2022. године, у седници већа одржаној дана 19.01.2023. године, донео је

ПРЕСУДУ

ДЕЛИМИЧНО СЕ ОДБИЈА као неоснована, ревизија тужиоца изјављена против пресуде Апелационог суда у Београду Гж2 181/2022 од 12.05.2022. године у делу става првог изреке којим је потврђена пресуда Трећег основног суда у Београду П2 1422/17 од 29.11.2021. године у ставу првом, обавезујућем делу става другог и става трећег изреке и у ставу петом изреке.

ДЕЛИМИЧНО СЕ УСВАЈА ревизија тужиоца, па се **УКИДАЈУ** пресуда Апелационог суда у Београду Гж2 181/2022 од 12.05.2022. године у делу става првог изреке којим је потврђен став четврти изреке пресуде Трећег основног суда у Београду П2 1422/17 од 29.11.2021. године и пресуда Трећег основног суда у Београду П2 1422/17 од 29.11.2021. године у ставу четвртм изреке и предмет враћа првостепеном суду на поновно суђење.

Образложење

Пресудом Трећег основног суда у Београду П2 1422/17 од 29.11.2021. године, ставом првим изреке, малолетна деца парничних странака ВВ рођен ... године у ... и ГГ рођен ... године у ... поверни су мајци ББ, која ће родитељско право вршити самостално. Ставом другим изреке обавезан је АА да на име свог доприноса за издржавање мал. ВВ плаћа месечни износ од 19.000,00 динара сваког првог до десетог у месецу за текући месец почев од 21.06.2019. године па убудуће док за то постоје законски услови или док се ова одлука не измени, путем поштанске упутнице законском заступнику мал. ВВ ББ, док се у преосталом делу, за разлику преко досуђеног износа од 19.000,00 динара па до траженог износа од 20.000,00 динара почев од 21.06.2019. године па убудуће, као и противтужбени захтев којим је тражено да се обавезе АА да доприноси издржавању мал. ВВ износом од 20.000,00 динара почев од

20.11.2018. године па до 21.06.2019. године, противтужбени захтев је одбијен. Ставом трећим изреке обавезан је АА да на име свог доприноса за издржавање мал. ГГ плаћа месечни износ од 17.500,00 динара сваког 01. до 10. у месецу за текући месец почев од 20.11.2018. године па убудуће док за то постоје законски услови или док се ова одлука не измени, путем поштанске упутнице законском заступнику мал. ГГ, ББ, док је у преосталом делу, за разлику преко досуђеног износа од 17.500,00 динара до траженог износа од 20.000,00 динара почев од 20.11.2018. године па убудуће, противтужбени захтев одбијен. Ставом четвртим изреке потпуно је лишен родитељског права АА над малолетном децом ВВ и ГГ. Ставом петим изреке одбијен је захтев тужиоца АА којим је тражио да суд донесе пресуду којом ће се заједничка малолетна деца парничних странака ВВ и ГГ поверити АА на самостално вршење родитељског права, обавезати тужена ББ да доприноси издржавању малолетне деце износом од по 4.000,00 динара, укупно 8.000,00 динара, почев од дана пресуђења па убудуће и уредити лични односи малолетног ВВ и ГГ са мајком ББ, тако што би деца виђала мајку сваког другог викенда, два дана у току недеље, сваки други државни и верски празник, половину летњег и половину зимског распуста и сваки други рођендан деце. Ставом шестим изреке одлучено је да свака странка сноси своје трошкове парничног поступка.

Пресудом Апелационог суда у Београду Гж2 181/2022 од 12.05.2022. године. ставом првим изреке, одбијена је жалба тужиоца, као неоснована и потврђена пресуда Трећег основног суда у Београду П2 1422/17 од 29.11.2021. године у ставовима првом, делу става другог, којим је обавезан АА да на име свог доприноса за издржавање мал. ВВ плаћа месечно износ од 19.000,00 динара, сваког првог до десетог у месецу за текући месец, почев од 21.06.2019. године па убудуће, док за то постоје законски услови или док се ова одлука не измени путем поштанске упутнице законском заступнику малолетног ВВ, ББ, делу става трећег изреке којим је обавезан АА да на име свог доприноса за издржавање мал. ГГ плаћа месечно износ од 17.520,00 динара, сваког првог до десетог у месецу за текући месец, почев од 20.11.2018. године, па убудуће док за то постоје законски услови или док се ова одлука не измени, путем поштанске упутнице законском заступнику мал. ГГ ББ, ставу четвртм и петом изреке. Ставом другим изреке одбијена је, као неоснована жалба тужене ББ из ... и потврђено решење о трошковима поступка садржано у ставу шестом изреке првостепене пресуде. Ставом трећим изреке одбијен је захтев тужене за накнаду трошкова другостепеног поступка.

Против правноснажне пресуде донете у другом степену тужилац је благовремено изјавио ревизију, због погрешне примене материјалног права.

Врховни касациони суд је испитао побијану пресуду, применом члана 408. Закона о парничном поступку („Службени гласник РС“ број 72/11...18/20) у вези члана 202. Породичног закона, па је оценио да је ревизија тужиоца делимично основана.

У поступку није учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 2. Закона о парничном поступку на коју се у ревизијском поступку пази по службеној дужности.

Према утврђеном чињеничном стању, у ванбрачној заједници парничних странака заснованој 2014. године, прекинутој 2017. године, рођени су мал. ВВ ... године и мал. ГГ ... године. Породица је у евиденцији Центра за социјални рад

Пећинци од 2015. године, када је рађен поступак заштите ББ, као жртве насиља у породици од стране ванбрачног партнера АА. Након прекида ванбрачне заједнице, тужена се са мал. ГГ вратила у родитељску кућу у ... 15.09.2017. године, а мал. ВВ је остао код оца.

У поступку је прибављено мишљење Центра за социјални рад у Сурчину од 03.11.2017. године, а затим још пет налаза и мишљења, да би на основу коначног налаза и мишљења тог Центра од 20.07.2021. године утврђено да код мајке постоји аутентична заинтересованост за најбољи интерес малолетне деце, као и способност да препозна потребу деце за присуством оба родитеља током одрастања, како би се емотивни развој деце одвијао неометано. Отац, АА, је својим чињењем или нечињењем онемогућавао међусобне контакте између деце и мал. ВВ са мајком и незаинтересовано се понашао у односу на одржавање личних односа са мал. ГГ, а примећена је код мал. ВВ инструментализација детета од стране оца и чланова његове примарне породице, у смислу формирања мишљења мал. ВВ против мајке. Код оца је уочен неразвијен капацитет за емпатију као и усмереност на задовољавање сопствених потреба, што га поред осталог онемогућава да схвати значај присуства оба родитеља у одрастању деце, из чега произлази незаинтересованост за контакте са мал. ГГ и инструментализација мал. ВВ код кога је присутан висок степен отуђености од мајке. Због целокупног понашања тужиоца, као оца, Центар за социјални рад сматра да је отац грубо кршио права детета на контакт са мајком, права деце на међусобне контакте и на тај начин вршио емотивно али и психичко насиље над мал. ВВ које ће оставити неизбрисив траг у емоционалном и психичком развоју детета. Инструментализација детета против мајке, застрашивање мајком од стране оца и његове примарне породице, онемогућавање контаката мал. ВВ са мајком, указује на злоупотребу права и грубо кршење дужности родитеља из садржине родитељског права тј. присуство емоционалног и психичког занемаривања и злостављања мал. ВВ, а са друге стране незаинтересованост за остваривање личних односа са мал. ГГ указује на грубо занемаривање дужности из садржине родитељског права, што је основ за лишење родитељског права у односу на оба детета. Мишљење органа старатељстава је да је у најбољем интересу мал. деце да буду поверена мајци на самостално вршење родитељског права, а да је отац потребно лишити родитељског права.

Потребе мал. деце су утврђене на износ од 37.750,00 динара за мал. ВВ и 35.000,00 динара за мал. ГГ, а структура потреба је ближе наведена у образложењу побијане пресуде. Тужилац је старости ... године, запослен је у фирми „...“ као ... и остварује примања од 36.000,00 динара месечно и додатна примања у фирми у ... „...“ чији је власник ДД од 70.000,00 динара месечно. Нема у свом власништву непокретности, нити покретне ствари већих вредности, а станује у кући површине 560-570 м² са родитељима и мал. ВВ, која је у власништву његовог оца и за коју укупни режијски трошкови на месечном нивоу износе 40.000,00 динара. Мајка мал. деце је старости ... година, запослена је у ... „...“ и њена укупна месечна примања износе 90.000,00 динара. Нема у власништву непокретности нити покретне ствари веће вредности, а станује у изнајмљеном стану са својом мајком и мал. ГГ за који месечни закуп и сви режијски трошкови износе око 21.240,00 динара.

Имајући у виду овако утврђено чињенично стање нижестепени судови су закључили да малолетну децу парничних странака треба поверити мајци која ће родитељско право вршити самостално, да се потребе мал. ВВ могу задовољити

износом од 37.750,00 динара а мал. ГГ износом од 35.000,00 динара па су обавезали тужиоца да доприноси издржавању мал. деце у износу од 19.000,00 динара за мал. ВВ и 17.500,00 динара за мал. ГГ месечно, док су у преосталом делу до тражених износа од по 20.000,00 динара за свако дете месечно одбили противтужбени захтев. Такође, нижестепени судови су одбили тужбени захтев којим је тужилац тражио да се малолетна деца повере њему на самостално вршење родитељског права, да се тужена обавезе да на име свог доприноса за издржавање малолетне деце плаћа износ од по 4.000,00 динара, те да се уреде лични односи мал. деце са мајком на начин ближе наведен у ставу петом изреке првостепене пресуде.

Према оцени Врховног касационог суда правилно су нижестепени судови одлучили о вршењу родитељског права и висини којом тужилац, као отац, треба да доприноси издржавању своје мал. деце, а све имајући у виду утврђено чињенично стање на које је правилно примењено материјално право, и то одредбе. Породичног закона ближе наведене у образложењима нижестепених пресуда. За такву одлуку дати су довољни и јасни разлози које у свему прихвата и Врховни касациони суд.

Неосновано се у ревизији указује да је требало, у интересу мал. деце, да се изведе доказ психолошко-психијатријским вештачењем оба родитеља у циљу процене подобности за вршење родитељског права као и вештачење деце од стране психолога и психијатра за децу. У поступку је у више наврата прибављено мишљење надлежног Центра за социјални рад који се изјаснио о родитељским капацитетима оба родитеља и о свим осталим околностима које утичу на одлуку о вршењу родитељског права, па је суд, руководећи се најбољим интересом детета, у смислу члана 6. став 1. и члана 266. Породичног закона, као и одредби из Конвенције за заштиту права детета, правилно утврдио да је у најбољем интресу мал. деце да буду поверена мајци, која ће вршити самостално родитељско право.

Супротно наводима ревизије судови су правилно одлучили о висини доприноса за издржавање мал. деце од стране тужиоца, имајући у виду потребе мал. деце и могућности тужиоца, све у смислу члана 160. Породичног закона. Наводи ревизије који се односе на незапосленост тужиоца немају утицаја на другачију одлуку с обзиром да је доказ – уверење Националне службе за запошљавање достављено суду након доношења првостепене пресуде. Тужилац је млад, здрав и радно способан, па треба да употреби све своје могућности ради стицања средстава од којих ће доприносити издржавању своје мал. деце, а којима ће обезбедити и своју егзистенцију.

Врховни касациони суд је ценио и остале наводе ревизије који се односе на одлуку о вршењу родитељског права и доприносу за издржавање мал. деце парничних странака, којима се не доводи у сумњу правилност и законитост побијане пресуде, због чега ти наводи нису посебно образложени. Зато је одлучено као у ставу првом изреке.

Међутим, према оцени Врховног касационог суда одлука о потпуном лишењу родитељског права тужиоца – оца мал. детета парничних странака се за сада не може прихватити.

Одредбом члана 81. Породичног закона прописано је да родитељ који злоупотребљава права или грубо занемарује дужности из садржине родитељског права може бити потпуно лишен родитељског права, а одредбом члана 82. истог Закона

прописано је да родитељ који несавесно врши права и дужности из садржине родитељског права може бити делимично лишен родитељског права. Из наведених законских одредби произлази да лишење родитељског права представља правно средство којим се несавесни родитељи лишавају неког, или свих права и обавеза које имају. Родитељско право је изведено из дужности родитеља и постоји само у мери која је потребна за заштиту личности, права и интереса детета, како је прописано чланом 67. Породичног закона. У том смислу, лишење родитељског права представља меру заштите детета од несавесног поступања родитеља, а у зависности од степена занемаривања дужности родитеља, родитељ може бити лишен родитељског права потпуно или делимично.

Суд је у спору за заштиту права детета и у спору за вршење односно лишење родитељског права увек дужан да се руководи најбољим интересом детета, а пре доношења одлуке о заштити права детета, односно вршењу или лишењу родитељског права суд има обавезу да затражи налаз и стручно мишљење од органа старатељства и друге специјализоване установе, све у смислу члана 6, члана 266. став 1. и члана 270. Породичног закона, што је у конкретном случају и учињено. Такође, суд је дужан да прибави и мишљење малолетног детета у смислу члана 65. Породичног закона. Приликом доношења одлуке о лишењу родитељског права потребно је испитати испуњење услова из наведених законских одредби и проценити да ли је таква одлука у најбољем интересу детета. Суд је дужан да се руководи најбољем интересу детета, а не потребама његових родитеља. У процени најбољег интереса детета (узраст, пол, безбедност, жеље и егзистенцијалне потребе детета, способност родитеља да препозна развојне потребе детета, очекивани утицај промењених околности и др.) потребно је узети мишљење детета преко стручне установе, с тим што мишљење детета не мора да се подудари са његовим најбољим интересом, при чему је најбољи интерес детета одлучујући фактор за одлучивање суда о начину остваривања права које детету припада у поступку, па и у случају одлуке о лишењу родитељског права.

Родитељ који не врши родитељско право има право и дужност да издржава дете, да са дететом одржава личне односе и да о питањима које лично утичу на живот детета одлучује зајенички, споразумно са родитељем који врши родитељско право, у смислу члана 78. став 3. Породичног закона. Питањима који битно утичу на живот детета, у смислу овог закона, сматрају се нарочито: образовање детета, предузимање већих медицинских захвата над дететом, промена пребивалишта детета и располагање имовином детета велике вредности. Према одредби члана 82. Породичног закона родитељ који несавесно врши права и дужности из садржине родитељског права може бити делимично лишен родитељског права, између осталог и права на одржавање личних односа са дететом и права да одлучује о питањима која битно утичу на живот детета.

У конкретном случају, нижестепени судови нису на поуздан начин утврдили најбољи интерес детета у смислу потпуног лишења тужиоца, као оца, родитељског права над малолетном децом. Потпуно лишење родитељског права подразумева и лишење права на одржавање личних односа са дететом, а нижестепени судови нису на поуздан начин утврдили, с обзиром на све околности, како би потпуно лишење родитељског права утицало на однос мал. деце и тужиоца, као оца, посебно имајући у виду да мајка у потпуности схвата значај одржавања личних односа мал. деце са оцем. Зато је потребно да судови поново оцене да ли је потпуно лишење родитељског права

тужиоца, као оца, у најбољем интересу мал. деце и да пре доношења одлуке прибаве мишљење мал. деце, уколико су способна да дају мишљење у том смислу. При томе, првостепени суд ће имати у виду и да захтев за потпуно лишење родитељског права садржи у себи и захтев за делимично лишење родитељског права, па ће оценити да ли има основа да тужилац буде делимично лишен родитељског права, у домену појединих права из корпуса права детета прописаних Породичним законом.

У поновном поступку првостепени суд ће поступити по примедбама из ове пресуде, те ће након тога поново одлучити о захтеву за потпуно лишење родитељског права тужиоца-противтуженог.

Из наведеих разлога одлучено је као у изреци пресуде, на основу члана 414. став 1. и члана 416. став 2. Закона о парничном поступку.

**Председник већа - судија
Весна Субић, с.р.**

За тачност отправка
Управитељ писарнице
Марина Антонић